

Данило ВАНЬКОВИЧ

доктор економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту
Львівського національного університету імені Івана Франка, Львів, Україна,
dvankovych@ukr.net

ORCID ID: 0000-0002-2961-5151

Мирослав КУЛЬЧИЦЬКИЙ

доктор економічних наук, професор, Львівський національний університет імені Івана Франка,
Львів, Україна, mkulchyt@yahoo.com

ORCID ID: 0000-0002-8747-8677

СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Вступ. Прагнення України до європейської інтеграції зумовлює необхідність запровадження інноваційної моделі розвитку, однією із складових якої є розвиток вітчизняного інноваційного підприємництва, що спонукає шукати нові підходи до реалізації науково-технічного й інноваційного потенціалу економіки країни.

Мета – з'ясувати особливості та проблеми фінансового забезпечення розвитку малих інноваційних підприємств в Україні та обґрунтувати напрямки його удосконалення.

Результати. Як свідчать дані Державної служби статистики, інноваційну діяльність в Україні у 2018 р. здійснювало лише кожне одинадцятье підприємство. Питома вага підприємств, що впроваджували інновації у 2017 р., становила 16,2%, а тих, що займалися інноваціями, – 14,3%. При цьому частка інноваційної продукції в загальному обсязі промислової становила в 2017 р. лише 0,7%.

Вирішення проблем фінансового характеру, що обумовлюють низький рівень інноваційної активності малого підприємництва в Україні, залежить від ефективності функціонування фінансового механізму забезпечення їх розвитку. Особливу увагу слід звернути на використання національних конкурентних переваг, авангардних виробництв, високотехнологічних галузей. Інноваційний попит в Україні має стати не лише економічною категорією, а й суттєвою властивістю характеру людини.

Перспективи. Розвиток інноваційного підприємництва здійснюється недостатньо швидко і цілеспрямовано. Його потенціал, як головного інструменту комерціалізації наукових ідей, в Україні фактично не реалізовується. З метою ефективного фінансового забезпечення розвитку малого інноваційного підприємництва необхідно удосконалити бюджетно-податкову політику підтримки суб'єктів малого підприємництва. Деталізація механізмів реалізації цих заходів має стати об'єктом подальших наукових досліджень.

Ключові слова: малі інноваційні підприємства, інноваційна активність, інноваційний попит, фінансове забезпечення, фіскальний механізм, фінансова підтримка.

Рис.: 1, табл.: 1, бібл.: 20.

Даниил ВАНЬКОВИЧ

доктор экономических наук, доцент, профессор кафедры финансов, денежного обращения и кредита Львовского национального университета им. И. Франко, Львов, Украина

Мирославе КУЛЬЧИЦКИЙ

доктор экономических наук, профессор, Львовский национальный университет им. И. Франко, Львов, Украина

**СТРАТЕГИЧЕСКИЕ ОРИЕНТИРЫ ФИНАНСОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ
РАЗВИТИЯ МАЛОГО ИННОВАЦИОННОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА
В УКРАИНЕ**

Введение. Стремление Украины к европейской интеграции обуславливает необходимость внедрения инновационной модели развития, одной из составляющих которой является развитие отечественного инновационного предприятия, побуждает искать новые подходы к реализации научно-технического и инновационного потенциала экономики страны.

Цель – выяснить особенности и проблемы финансового обеспечения развития малых инновационных предприятий в Украине и обосновать направления его совершенствования.

Результаты. Как свидетельствуют данные Государственной службы статистики Украины, инновационную деятельность в Украине в 2018 г. осуществляло лишь каждое одиннадцатое предприятие. Удельный вес предприятий, которые внедряли инновации в 2017 г., составила 16,2%, а тех, что занимались инновациями, – 14,3%. При этом доля инновационной продукции в общем объеме промышленной составила в 2017 г. всего 0,7%.

Решение проблем финансового характера, обуславливающих низкий уровень инновационной активности малого предпринимательства в Украине, зависит от эффективности функционирования финансового механизма обеспечения их развития. Особое внимание следует обратить на использование национальных конкурентных преимуществ, авангардных производств, высокотехнологичных отраслей. Инновационный спрос в Украине должен стать не только экономической категорией, но и свойством характера человека.

Перспективы. Развитие инновационного предпринимательства осуществляется недостаточно быстро и целенаправленно. Его потенциал, как главного инструмента коммерциализации научных идей, в Украине фактически не реализуется. С целью эффективного финансового обеспечения развития малого инновационного предпринимательства необходимо усовершенствовать бюджетно-налоговую политику поддержки субъектов малого предпринимательства. Детализация механизмов реализации этих мер должна стать объектом дальнейших научных исследований.

Ключевые слова: малые инновационные предприятия, инновационная активность, инновационный спрос, финансовое обеспечение, фискальный механизм, финансовая поддержка.

Danylo VANKOVYCH

Dr. Sc. (Economics), Assoc. Prof., Prof. of Finance, Money Turnover and Credit Department of Ivan Franko National University, Lviv, Ukraine, dvankovych@ukr.net

ORCID ID: 0000-0002-2961-5151

Myroslav KULCHYTSKYJ

Dr. Sc. (Economics), Prof., Ivan Franko National University, Lviv, Ukraine, mkulchyt@yahoo.com

ORCID ID: 0000-0002-8747-8677

STRATEGIC OVERVIEW OF FINANCIAL SUPPORT FOR THE DEVELOPMENT OF SMALL INNOVATIVE ENTERPRISES IN UKRAINE

Introduction. *Small innovative businesses play an important role in the economy of developed countries and are an essential element of the innovation process. Small enterprises are the most flexible, dynamic and widespread form of enterprises.*

Ukraine's aspiration to European integration necessitates the introduction of an innovative model of development, one of the components of which is the development of a domestic innovation enterprise, which prompts to seek new approaches to the implementation of scientific, technical and innovative potential of the country's economy.

The purpose of the article is to find out the features and problems of financial support for the development of small innovative enterprises in Ukraine and to substantiate directions for its improvement.

Results. *According to the data of the State Statistics Service of Ukraine, innovation activity in Ukraine in 2018 was carried out only by every eleventh enterprise. The share of enterprises that introduced innovations in 2017 amounted to 16.2%, and those engaged in innovations 14.3%, respectively. At the same time, the share of innovative products in the total industrial volume was, according to the results of 2017, only 0.7%. In Ukraine, as of January 1, 2018, in the total number of enterprises (338256 units), the share of small business entities amounted to 95.5%. This testifies to the dependence of the level of development of the Ukrainian economy on their innovative activity.*

Among the range of obstacles to the successful functioning of innovative entrepreneurship, the problem of low efficiency of functioning of the financial mechanism of ensuring their development is the most urgent. Particular attention should be paid to the use of national competitive advantages, avant-garde industries, high-tech industries, such as space technology, aviation industry, biotechnology, tool manufacture, defense and industrial complex. Innovation demand in Ukraine should become not only an economic category but also an essential property of a person's character.

Conclusions. *The development of innovative entrepreneurship is not carried out quickly and purposefully. Its potential, as the main tool for commercializing scientific ideas, is practically not implemented in Ukraine. Before small innovative enterprises, there are many barriers and obstacles that prevent them from working effectively.*

Thus, in order to provide effective financial support for the development of small innovative entrepreneurship, it is necessary, first of all, to improve the financial and tax policy of supporting small businesses, as well as to increase the efficiency of the use of established institutions of market infrastructure for supporting small businesses. The details of the mechanisms for implementing these measures should be the subject of further research, the results of which will be highlighted in the following publications.

Keywords: *small innovative enterprises, innovative activity, innovation demand, financial support, fiscal mechanism, financial support.*

JEL Classification: O32, H52, L25.

Постановка проблеми. Прагнення України до європейської інтеграції зумовлює необхідність запровадження інноваційної моделі розвитку, однією із складових якої є розвиток вітчизняного інноваційного підприємництва, що спонукає шукати нові підходи до реалізації науково-технічного та інноваційного потенціалу економіки країни. Як показує світовий досвід, одним із значущих джерел генерації інновацій виступають малі інноваційні підприємства.

В Україні, станом на 1.01.2018 року, у загальній кількості підприємств (338256 од.) частка малих суб'єктів господарювання становила 95,5% [1]. Це свідчить про залежність рівня розвитку економіки України від інноваційної активності суб'єктів малого бізнесу, а також про істотні його переваги порівняно з великими підприємствами. Відповідно, дослідження сучасних тенденцій та перспектив фінансового забезпечення розвитку малих інноваційних підприємств в Україні є надзвичайно актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам малого інноваційного підприємництва, функціонування малих інноваційних підприємств присвячена значна кількість наукових праць зарубіжних і вітчизняних дослідників. Зокрема, дослідження термінологічних підходів до визначення поняття “інноваційне підприємництво” здійснює А. Прилуцька [2], інноваційного підприємництва як ключового фактора сучасного економічного розвитку – М. Мельничук [3], проблем становлення та розвитку інноваційного підприємництва в Україні – Т. Ткаченко, Р. Тульчинський [4], малого інноваційного підприємництва як об'єкта державної інноваційної політики – Я. Тульку [5], стратегії розвитку інноваційного підприємництва в Україні – В. Геєць та інші [6]. Розвитку малих інноваційних підприємств як ефективної форми позитивних технологічних змін присвячена робота А. Стельмашука [7],

проблемам і перспективам розвитку інноваційної діяльності малих підприємств в Україні – І. Шайдюк, Ю. Черкасової, Г. Ціх [8; 9], особливостям інноваційної діяльності малих підприємств у перехідній економіці – В. Зянька та С. Кривої [10], ролі інновацій у розвитку малого підприємництва – Л. Лояк [11]. Проблеми фінансового забезпечення розвитку малих підприємств частково досліджують у наукових роботах М. Ватагович [12] та О. Квасниця [13], а тенденції розвитку малого підприємництва в Україні в умовах диспропорційності економічного зростання – Л. Сімків та С. Побігун [14].

Відзначаючи вагомий результат наукових здобутків, слід зазначити, що низка теоретичних і практичних питань функціонування малих інноваційних підприємств в Україні потребує подальшого вивчення й аналізу. Це стосується, передусім, з'ясування проблем фінансового забезпечення діяльності малих інноваційних підприємств в Україні та обґрунтування стратегічних орієнтирів розвитку цих суб'єктів господарювання в умовах формування інноваційної моделі розвитку економіки України.

Метою статті є з'ясування особливостей і проблем фінансового забезпечення розвитку малих інноваційних підприємств в Україні та обґрунтування напрямів його вдосконалення.

Викладення основного матеріалу дослідження. У контексті дослідження багатогранності підходів та наявності значної кількості авторських трактувань поняття “інноваційне підприємництво” [15; 16] варто згадати наукову працю М. Моріса, П. Льюїса та Д. Секстона [17] щодо тлумачення поняття “підприємництво” (“entrepreneurship” – англ.), а саме виокремлення ними двох його різновидів: ризикового (нерегулярного) підприємництва – зорієнтованого на задоволення існуючих потреб ринку в умовах ринкової конкуренції; інноваційного (регу-

лярного) підприємництва – зорієнтованого на формування нових і пошук неусвідомлених споживчих потреб та їх задоволення.

Поняття “інноваційне підприємництво” частково розкрито також і у роботах українських дослідників. Зокрема, А. Прилуцька визначає інноваційне підприємництво як спеціалізовану форму підприємницької діяльності, мотивовану бажанням привласнення інноваційної квазіренти, що полягає у цілеспрямованому пошуку неусвідомлених потреб і створенні, виробництві і реалізації нової, у т.ч. наукоємної, продукції інвестиційного та кінцевого споживання, або задоволенні існуючих (усвідомлених) потреб шляхом створення кращих за своїми властивостями продуктів чи поліпшення процесів.

Вивчення й аналіз наукової літератури свідчить, що на сучасному етапі відсутнє однозначне трактування поняття “мале інноваційне підприємство” (далі – МІП). У зарубіжній і вітчизняній економічній літературі до визначення МІП застосовується комбінований підхід, у якому використовують критеріальні ознаки суб'єктів малого бізнесу: кількість співробітників; кількість нововведень; кількість публікацій за результатами досліджень; обсяг виробленої інноваційної продукції; обсяг коштів, що спрямовують на наукові дослідження; наукоємність продукції, тобто рівень витрат на наукові дослідження і розробки. Так, вітчизняні науковці О. Шевченко і А. Шикіло [18] наголошують, що мале інноваційне підприємство – це підприємство, яке здійснює розробку, впровадження, удосконалення продукту (послуги, технології) з використанням результатів завершених наукових досліджень і відповідає вимогам законодавчо встановлених критеріїв віднесення їх до суб'єктів малого підприємства.

Згідно з Законом України “Про інноваційну діяльність” та статті 63 Господарського кодексу України, мале інноваційне підприєм-

ство – це підприємство, що розробляє, виробляє і реалізує інноваційні продукти і (або) продукцію чи послуги, обсяг яких у грошовому вимірі перевищує 70% його загального обсягу продукції і (або) послуг, та в якому середньооблікова чисельність працюючих за звітний рік не перевищує 50 осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції за цей період не перевищує 70 млн гривень.

Як свідчать дані Державної служби статистики України, інноваційну діяльність в Україні у 2018 р. здійснювало лише кожне одинадцятье підприємство. Питома вага підприємств, що впроваджували інновації у 2017 р., становила 16,2%, а тих, що займалися інноваціями – 14,3%. При цьому частка інноваційної продукції в загальному обсязі промислової продукції склала за підсумками 2017 р. лише 0,7% [1]. Незважаючи на те, що інноваційні витрати в країні зростають, їх величина незначна і не може суттєво вплинути на процеси підвищення ефективності інноваційної діяльності (рис. 1). В таких умовах особливого значення набуває проблема підвищення їх раціонального використання.

Причина низької інноваційної активності підприємств в Україні пов'язана із низкою проблем, що потребують негайного вирішення, а саме:

- нестача власних коштів підприємств, ускладненість залучення фінансових ресурсів з ринкових джерел (зокрема, жорсткі умови кредитування, недостатня фінансова підтримка з боку держави);
- нерозвинутість ринку технологій; незрілість інноваційної інфраструктури, що має надавати посередницькі, інформаційні, юридичні, експертні, фінансово-кредитні та інші послуги; недоліки нормативно-правової бази інноваційної діяльності; відсутність умов для налагодження коопераційних зв'язків з іншими суб'єктами інноваційного процесу;

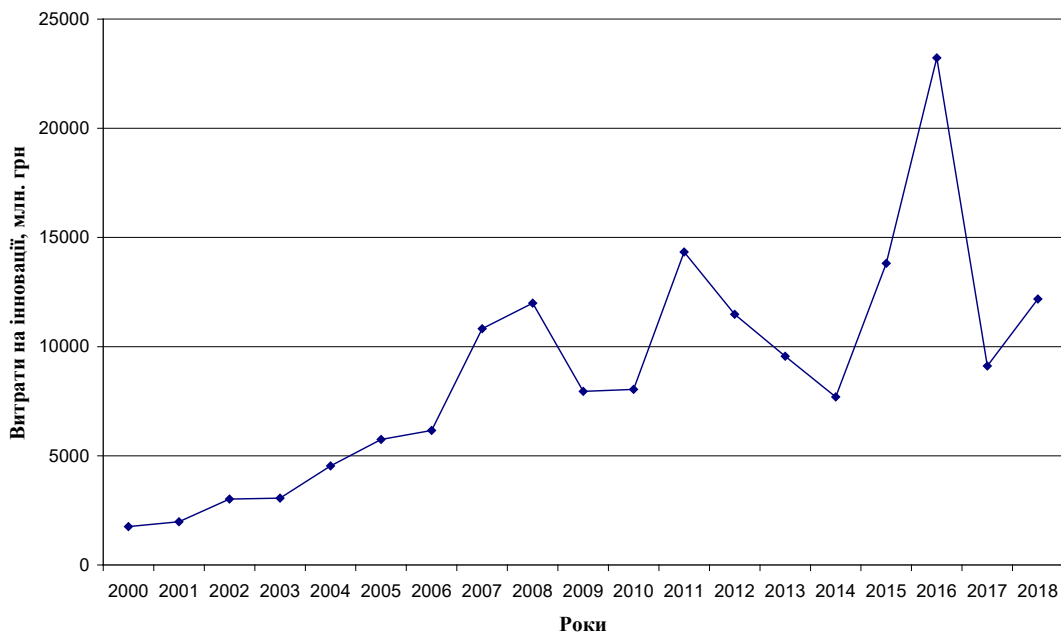

Рис. 1. Динаміка загального обсягу витрат на інновації промислових підприємств в Україні (2000–2018 рр.), млн грн*

* Побудовано на основі [1].

- відсутність або недоступність систематизованої інформації про нові технології, що мають потенціал комерціалізації, а також про стан та прогнозні оцінки кон'юнктури ринків збуту інноваційної продукції;
- низький інноваційний потенціал підприємства, нестача кваліфікованого технічного та управлінського персоналу на тлі незрілості консалтингової та інжинірингової інфраструктури;
- висока вартість нововведень, невизначеність строків інноваційного процесу, високий економічний ризик інноваційної діяльності, тривалі строки окупності нововведень, низький платоспроможний попит на вітчизняну інноваційну продукцію.

Серед зазначеного переліку найактуальнішими є проблеми фінансового характеру, що обумовлюють низький рівень інноваційної активності малого підприємства в Україні. Їх вирішення залежить від

ефективності функціонування фінансового механізму забезпечення розвитку.

Узагальнюючи існуючі в науковій літературі погляди, доцільно розглядати фінансовий механізм забезпечення розвитку малого інноваційного підприємництва як сукупність форм, методів, інструментів та важелів, на основі яких розробляють заходи держави, що за умови відповідного нормативно-правового й інформаційного забезпечення визначають функціонування фінансово-економічних відносин у державі, практичне застосування яких спрямоване для досягнення визначених цілей та завдань у процесі формування, розподілу й використання цільових централізованих і децентралізованих фондів грошових ресурсів.

Залежно від спрямованості фінансової політики держави щодо конкретних суб'єктів, вирізняються фіскальні механізми їх підтримки або обмеження небажаної діяльності. В контексті дослідження нас цікавить

фіскальний механізм підтримки виробників, що будемо трактувати як сукупність бюджетно-видаткових і податкових форм, засобів та інструментів, за допомогою яких держава може справляти стимулюючий вплив на діяльність суб'єктів господарювання.

У складі фіскального механізму підтримки виробників необхідно виокремити дві основні форми впливу держави на діяльність господарюючих суб'єктів: пряма й опосередкована (непряма). Прямий вплив здійснюється через включення підтримки безпосередньо у мікроекономічну модель функціонування господарюючого суб'єкта, у процес його господарської діяльності. Непрямий – через спрямоване коригування умов функціонування, вплив на ринкове середовище, мікроекономічну модель ринку.

Основними засобами справляння підтримуючого впливу (тобто способами, за допомогою яких справляється вплив) є прогнозування та планування у фіскальній сфері, бюджетні видатки, оподаткування, державні кредити; фіскальні нормативи, норми і стандарти. Названі засоби передбачають використання конкретних інструментів, за допомогою яких здійснюється фіскальна підтримка виробників.

Усі засоби фіскального механізму підтримки малих інноваційних підприємств можна поділити на дві групи:

- 1) засоби, що забезпечують функціонування усього механізму та його інструментарію (планування і прогнозування у фіскальній сфері; фіскальні норми, нормативи і стандарти);
- 2) засоби, які об'єднують і забезпечують використання певних груп інструментів: (бюджетні видатки (включають та забезпечують використання таких інструментів: бюджетне фінансування участі держави у капіталі; бюджетне фінансування державних закупівель; бюджетні дотації та субсидії; встановлення фіскально-адміністра-

тивних правил і санкцій за їх порушення); оподаткування (забезпечує використання таких інструментів: встановлення занижених ставок оподаткування та їх зміна; встановлення податкових пільг і пільгових підсистем оподаткування, запровадження податкових канікул; встановлення фіскально-адміністративних правил та санкцій за їх порушення); державні кредити (забезпечують використання таких інструментів: державне пільгове кредитування; державне гарантування кредитів; встановлення фіскально-адміністративних правил і санкцій за їх порушення).

Сьогодні в Україні відбуваються процеси децентралізації влади. Вкрай своєчасною могла б бути розробка стратегії "розумної" інтелектуальної спеціалізації на зразок європейської, яка органічно вкладається в політику розвитку громад. Стратегія спеціалізації має передбачати фінансові та ресурсні вкладення лише в сфері інноваційних переваг громади (інвестиції виключно у виробництво інноваційного продукту, ефективного на конкретній території). При цьому передбачається концентрація усіх ресурсів на ключових пріоритетах і можливостях розвитку та готується за необхідності обґрунтований запит на підтримку проектів державою.

Враховуючи те, що для належного розвитку й функціонування малих інноваційних підприємств потрібні відповідні ресурси, які надають через відповідні елементи інфраструктури, доцільно виокремити наступні форми їх підтримки: організаційно-технічна, фінансово-кредитна, ресурсно-інформаційна, кадрова й майнова.

Початкова фінансова підтримка державою співробітництва науки і підприємництва сприятиме самоорганізації інноваційних кластерів силами приватної ініціативи, яка врівноважується адміністративними вимогами до відновлення природних ре-

сурсів, розвитку людини, збереження гармонії в соціально-економічному просторі.

Згідно зі світовим досвідом необхідними (але не достатніми) вимогами для появи інноваційних кластерів в умовах ринкової економіки є створення нового інноваційного продукту та знаходження або створення потенційного ринку його збуту. За наявності цих стартових умов громада у першочерговому порядку має: усунути обмеження для виникнення нових ринків; налагодити координацію між організаціями науки, бізнесу та трансферу технологій; організувати і реалізувати акції для стимулювання попиту на інноваційні продукти; встановити стандарти, підготувати ресурси. Одночасно слід створити умови для розвитку освітнього середовища, сприятливого для формування філософського світогляду громадян, тобто запровадити освітні програми з організації, управління, керівництва, світоглядних дисциплін для особистостей, які є носіями ідей, для ініціаторів проєктів, управлінців та ключових виконавців.

У загальноосвітніх школах слід започаткувати, а у вищих навчальних закладах економічного та технічного профілів увести більш ґрунтовне вивчення курсу інноваційної справи для підготовки відповідних фахівців. Якщо розпочати з дошкільного виховання, через освіту, науку, культуру зможемо утвердити у свідомості кожного громадянина природне прагнення до прогресу заради добробуту. Інноваційний попит в Україні має стати не лише економічним поняттям, а й суттєвою властивістю характеру людини. Оскільки загальнодержавної стабільності можна досягти через інновації, то вони можуть стати визначальним аспектом розвитку суспільства, без чого держава не буде конкурентоспроможною [19, с. 19].

Вивчаючи досвід успішних країн, необхідно зрозуміти, що у світі більше немає "вільного" ринку; що ринкова система має бути вмонтована в інституційну основу. Зна-

чний рівень ризику та необхідність значних фінансових витрат, які супроводжують інноваційну діяльність, обмежує коло підприємств, здатних до повноцінної реалізації програм інноваційного розвитку. На початкових етапах інноваційного процесу суб'єкти малого підприємництва неспроможні генерувати достатні для обслуговування боргу грошові потоки, що значно утруднює отримання кредитів. Доцільним є наділення цих підприємств власним капіталом або кредитами державних фондів підтримки інновацій. Така підтримка здійснюється через цільові державні програми (зокрема – Small Business Innovation Research (SBIR) Program у США або шляхом покладання функцій фінансування інноваційної діяльності на спеціально створені державні інститути (наприклад, програми Європейського інвестиційного банку та Європейського інвестиційного фонду у країнах ЄС).

Для формування концепції фінансового забезпечення інноваційної діяльності потрібно чітко ідентифікувати об'єкт фінансування, визначити етапи інноваційного процесу й обґрунтувати релевантні форми та інструменти фінансування або їх комбінації для кожного з них. Економічне поле для національних інновацій залишається достатньо широким [20, с. 7]. Постановою Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2016 р. № 1056 "Деякі питання визначення середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності загальнодержавного рівня на 2017–2021 роки" визначено середньострокові пріоритетні напрями інноваційної діяльності загальнодержавного рівня.

Останніми роками загальний обсяг фінансування інноваційної діяльності (зокрема промисловості) формувався в основному за рахунок власних коштів та меншою мірою – за рахунок кредитів банків (табл. 1). Бюджетні ресурси, кошти іноземних інвесторів відігравали несуттєву роль, хоча витрати

держави на наукові дослідження, особливо на фундаментальні, були визначальними. За умов хронічної нестачі фінансових ресурсів у підприємств, які формували основну частину загальних обсягів фінансування інноваційної діяльності, реальний сектор об'єктивно не міг забезпечити реалізацію інноваційної моделі розвитку української економіки. Усе це свідчить про об'єктивну необхідність посилення державного регулювання в цій сфері, насамперед шляхом підвищення частки бюджету в підтримці інноваційної складової розвитку реального сектору економіки. Без цього проблему фінансового забезпечення інноваційної діяльності вирішити практично неможливо.

Враховуючи хронічний дефіцит бюджетних коштів і невиправдано низький рівень участі держави у фінансуванні інвестиційної діяльності, доцільно використовувати наявні кошти для фінансування лише тих фундаментальних пошукових робіт, що мають особливе значення для розвитку економіки і безпеки держави (за схемою → дослідження → проектні роботи → дослідні зразки). Бюджетна підтримка (пряма чи через відповідні бюджетні фонди) перспективних наукових досліджень також може сприяти прискоренню становлення в Україні виробництв, пов'язаних з п'ятим і, особливо, шостим технологічними укладами.

Погоджуємося з думкою авторів національної доповіді "Інноваційна Україна 2020",

Таблиця 1

Структура джерел фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств (2000–2018 рр.), у %*

Роки	Власні кошти	Кошти державного бюджету	Кошти інвесторів-нерезидентів	Інші джерела
2000	79,6	0,4	7,6	12,3
2001	83,9	2,8	3,0	10,3
2002	71,1	1,5	8,8	18,7
2003	70,2	3,0	4,2	22,5
2004	77,2	1,4	2,5	18,9
2005	87,7	0,5	2,7	9,0
2006	84,6	1,9	2,9	10,7
2007	73,7	1,3	3,0	22,0
2008	60,6	2,8	1,0	35,7
2009	65,0	1,6	19,0	14,3
2010	59,4	1,1	30,0	9,6
2011	52,9	1,0	0,4	45,6
2012	63,9	2,0	8,7	25,5
2013	72,9	0,3	13,1	13,7
2014	85,0	4,5	1,8	8,7
2015	97,2	0,4	0,4	2,0
2016	94,9	0,8	0,1	4,3
2017	84,5	2,5	1,2	11,8
2018	88,2	5,2	0,9	5,7

* Складено на основі [1].

що на сьогодні в Україні не створено ефективної законодавчої бази та відсутні дієві економічні стимули щодо активізації інноваційної діяльності, зокрема, за рахунок власних коштів підприємств. Фінансуючи інноваційні проекти, приватні інвестори повною мірою беруть на себе всі пов'язані з реалізацією цих проектів ризики (зважаючи на специфіку інноваційної діяльності, вони досить великі), не відчуючи при цьому підтримки держави (як законодавчої, так і фінансової). Для удосконалення фінансового забезпечення інноваційної діяльності в Україні необхідно: ухвалити Закони України "Про визначення національних пріоритетів" та "Про формування Банку розвитку України", що дасть змогу створити законодавчу базу для концентрації ресурсів на фінансовому забезпеченні пріоритетних напрямів інноваційної діяльності: розробити вимоги до державних інвестиційних проектів, визначити гарантії їх фінансування, зокрема, за рахунок коштів Банку розвитку; закріпити у Податковому кодексі України порядок і обсяги податкових пільг для інноваційних проектів, розробити положення про контроль за їх використанням та вилученням коштів у бюджет у разі нецільового використання; встановити особливий порядок стимулювання інноваційної діяльності підприємств, зокрема, в межах амортизаційної, податкової та грошово-кредитної політики.

Висновки. В Україні розвиток малого інноваційного підприємництва здійснюється недостатньо швидко і цілеспрямовано. Його потенціал, як головного інструменту комерціалізації наукових ідей, не реалізовується. Перед малими інноваційними підприємствами постійно виникає безліч перешкод, що заважають їм працювати ефективно. Для формування концепції фінансового забезпечення інноваційної діяльності потрібно чітко ідентифікувати об'єкт фінансування, визначити етапи інноваційного процесу й обґрунтувати релевантні форми та інстру-

менти фінансування. Інноваційний попит має стати не лише економічним поняттям, а й суттєвою властивістю характеру людини.

З метою ефективного фінансового забезпечення розвитку малого інноваційного підприємництва необхідно: удосконалити фінансово-податкову політику підтримки суб'єктів малого підприємництва (прямі гарантовані позики; пільгове оподаткування; цільове субсидювання малих підприємств, що працюють у пріоритетних напрямках економіки регіону, зокрема, ЖКГ, переробка сільськогосподарської продукції, інноваційна діяльність тощо; цільове бюджетне фінансування; залучення коштів населення для фінансування бізнес-проектів); підвищити ефективність використання створених інституцій ринкової інфраструктури підтримки малого бізнесу (бізнес-центрів, бізнес-інкубаторів, технопарків, консалтингових та юридичних фірм) з метою зростання рівня ділової активності в регіоні і налагодження співпраці між місцевою владою і підприємницькими структурами. Деталізація механізмів реалізації цих заходів має стати об'єктом подальших наукових досліджень.

Список використаних джерел

1. Державна служба статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Прилуцька А. Термінологічний підхід до визначення поняття "інноваційне підприємництво". *Інвестиції: практика та досвід*. 2012. № 5. С. 17–21.
3. Мельничук М. Я. *Інноваційне підприємництво як ключовий фактор сучасного економічного розвитку*. Студ. вісник Нац. ун-ту водного господарства та природокористування. 2015. Вип. 1(3). С. 96–99.
4. Ткаченко Т. П., Тульчинський Р. В. *Розвиток інноваційного підприємництва в Україні*. *Економічний вісник НТУУ "КПІ"*. 2010. № 7. С. 223–229.
5. Тульку Я. І. *Мале інноваційне підприємництво як об'єкт державної інноваційної полі-*

тики. *Економічний вісник Донбасу*. 2014. № 12. С. 164–168.

6. *Інноваційна Україна 2020 : національна доповідь / за заг. ред. В. М. Гейця та ін. Київ : НАН України*. 2015. 336 с.

7. Стельмашук А. М. *Розвиток малих інноваційних підприємств – ефективна форма позитивних технологічних змін. Інноваційна економіка*. 2010. № 3. С. 11–15.

8. Ціх Г. *Проблеми та перспективи розвитку інноваційної діяльності малого підприємництва. Галицький економічний вісник*. 2012. № 3 (36). С. 176–181.

9. Шайдюк І. Є., Черкасова Ю. Л. *Проблеми та перспективи розвитку інноваційної діяльності малих підприємств в Україні. Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму*. 2010. № 1 (3). Т. 2. С. 357–362.

10. Зянько В. В., Крива С. В. *Особливості інноваційної діяльності малих підприємств у перехідній економіці. Вісник Вінницького політех. ін-ту*. 2011. № 5. С. 48–52.

11. Лояк Л. М. *Роль інновацій у розвитку малого підприємництва. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2016. Вип. 1(117). С. 110–114.

12. Ватагович М. *Фіскальний механізм підтримки виробників: сутність і структура. Світ фінансів*. 2019. № 1. С. 63–75

13. Квасниця О. *Фінансовий механізм забезпечення розвитку малих підприємств в Україні. Світ фінансів*. 2014. № 4. С. 63–71

14. Сімків Л. Є., Побігун С. А. *Тенденції розвитку малого підприємництва в Україні в умовах диспропорційності економічного зростання. Вісник Миколаївського нац. ун-ту імені В. О. Сухомлинського*. 2015. Вип. 3. С. 560–564.

15. Dahlstrand A. L., Stevenson L. *Innovative Entrepreneurship policy: linking innovation and entrepreneurship in a European context. Annals of innovation & entrepreneurship*. 2010. Volume 1. URL : <http://journals.co-action.net/index.php/aie/article/view/5602>.

16. Peter F. Drucker *Innovation and Entrepreneurship*. Routledge, New York, 2015. 350 p.

17. Morris, M., Lewis, P., Sexton, D. *Reconceptualizing entrepreneurship: an input-output perspective. SAM Advanced Management Journal*. 1994. № 59. P. 21–31.

18. Шевченко О. М., Шукіло А. В. *Малі інноваційні підприємства: сутність, сучасні тенденції та перспективи розвитку в Україні. Економічний простір*. 2014. № 81. С. 257–269.

19. Поплавська Ж., Поплавський В. *Економічний прорив: прогрес заради добробуту. Вісн. НАН України*. 2008. №5. С. 18–23.

20. Шевчук В. Я. *Формування інноваційної моделі сталого розвитку України в посткризовий період. Економічний часопис – XXI*. 2010. № 1–2. С. 6–8.

References

1. Derzhavna sluzhba statystryky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

2. Prylutska, A. (2012). Terminolohichniy pidkhid do vyznachennia poniattia "innovatsiine pidpriemnytstvo" [Terminological approach to definition of "innovative entrepreneurship"]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, 5. 17–21 [in Ukrainian].

3. Melnychuk, M.Ya. (2015). *Innovatsiine pidpriemnytstvo yak kliuchoviy faktor suchasnoho ekonomichnoho rozvytku [Innovative entrepreneurship as a key factor in modern economic development]. Studentskyi visnyk Natsionalnoho universytetu vodnoho hospodarstva ta pryrodokorystuvannia – Student newsletter of the National University of water management and nature management*, 1, 96–99 [in Ukrainian]

4. Tkachenko, T.P., Tulchynskyi, R.V. (2010). *Rozvytok innovatsiinoho pidpriemnytstva v Ukraini [Development of innovative entrepreneurship in Ukraine]. Ekonomichniy visnyk NTUU "KPI" – Economic Bulletin of NTUU "KPI"*, 7, 223–229 [in Ukrainian]

5. Tulku, Ya.I. (2014). *Male innovatsiine pidpriemnytstvo yak ob'ekt derzhavnoi innovatsiinoi polityky*

[Small innovative business as an object of state innovation policy]. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu – Economic Bulletin of Donbass*, 12, 164–168 [in Ukrainian]

6. Hejec, V.M. (2015). *Innovatsiina Ukraina 2020: natsionalna dopovid [Innovative Ukraine 2020: National Report]*. Kyiv: NAN Ukrainy [in Ukrainian]

7. Stelmashuk, A.M. (2010). *Rozvytok malykh innovatsiinykh pidpriemstv – efektyvna forma pozytyvnykh tekhnolohichnykh zmin [The development of small innovative enterprises is an effective form of positive technological change]*. *Innovatsiina ekonomika – Innovative economy*, 3, 11–15 [in Ukrainian]

8. Tsikh, H. (2012). *Problemy ta perspektyvy rozvytku innovatsiinoi diialnosti maloho pidpriemnytstva [Problems and prospects of development of innovative activity of small business]*. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk – Galician Economic Bulletin*, 3, 176–181 [in Ukrainian].

9. Shaidiuk, I.Ye., Cherkasova, Yu.L. (2010). *Problemy ta perspektyvy rozvytku innovatsiinoi diialnosti malykh pidpriemstv v Ukraini [Problems and prospects of development of innovation activity of small enterprises in Ukraine]*. *Biuletyn Mizhnarodnoho Nobelivskoho ekonomichnoho forumu – Bulletin of the International Nobel Economic Forum*, 1, 357–362 (Vol. 2) [in Ukrainian].

10. Zianko, V.V., & Kryva S.V. (2011). *Osoblyvosti innovatsiinoi diialnosti malykh pidpriemstv u perekhidnii ekonomitsi [Features of innovative activity of small enterprises in transition economy]*. *Visnyk Vynnytskoho politekhnichnoho instytutu – Bulletin of the Vinnitsa Polytechnic Institute*, 5, 48–52 [in Ukrainian]

11. Loiak, L.M. (2016). *Rol innovatsii u rozvytku maloho pidpriemnytstva [The role of innovation in the development of small business]*. *Sotsialno-ekonomichni problemy suchsnoho periodu Ukrainy – Socio-economic problems of the modern period of Ukraine*, 1, 110–114 [in Ukrainian]

12. Vatahovych, M. (2019). *Fiskalny mekhanizm pidtrymky vyrobnykiv: sutnist i struktura [Fiscal mechanism for producer support: essence and structure]*. *Svit finansiv – The World of Finance*, 1, 63–75 [in Ukrainian]

13. Kvasnytsia, O. (2014). *Finansovyi mekhanizm zabezchennia rozvytku malykh pidpriemstv v Ukraini [Financial mechanism for enhancing the development of small enterprises in Ukraine]*. *Svit finansiv – The World of Finance*, 4, 63–71 [in Ukrainian]

14. Simkiv, L.Ye., & Pobihun, S.A. (2015). *Tendentsii rozvytku maloho pidpriemnytstva v Ukraini v umovakh dysproporciynosti ekonomichnoho zrostannia [Trends in the development of small business in Ukraine in conditions of disproportionate economic growth]*. *Visnyk Mykolaivskoho natsionalnoho universytetu – Bulletin of Mykolaiv National University*, 3, 560–564 [in Ukrainian].

15. Dahlstrand, A.L., Stevenson, L. (2010). *Innovative entrepreneurship policy: linking innovation and entrepreneurship in a European context*. *Annals of innovation & entrepreneurship*. (Vol. 1). Available at: <http://journals.co-action.net/index.php/aie/article/view/5602> [in English]

16. Peter, F. Drucker (2015) *Innovation and Entrepreneurship*. Routledge, New York.

17. Morris, M., Lewis, P., Sexton, D. (1994). *Reconceptualizing entrepreneurship: an input-output perspective*. *SAM Advanced Management Journal*, 59, 21–31.

18. Shevchenko, O.M., Shykilo, A.V. (2014). *Mali innovatsiinoi pidpriemstva: sutnist, suchasni tendentsii ta perspektyvy rozvytku v Ukraini [Small innovative enterprises: the essence, current trends and prospects of development in Ukraine]*. *Ekonomichnyi prostir – Economic Space*, 81, 257–269 [in Ukrainian].

19. Poplavska, Zh., Poplavskiy, V. (2008). *Ekonomyichniy proryv: prohres zarady dobrobutu [Economic breakthrough: progress for the sake of well-being]*. *Visnyk NAN Ukrainy – Bulletin of NAS of Ukraine*, 5, 18–23 [in Ukrainian]

20. Shevchuk, V.Ya. (2010). *Formuvannia innovatsiinoi modeli staloho rozvytku Ukrainy v postkryzoviy period [Formation of an innovative model of Ukraine's sustainable development in the post-crisis period]*. *Ekonomichnyi chasopys – XXI – Economic Annals – XXI*, 1–2, 6–8 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 06.04.2019.